

JONGEREN VINDEN SECTOR
NOG STEEDS NIET SEXY

'WATER HEEFT EEN FREEK VONK NODIG'

Als er één sector is die aan de slag moet met grote maatschappelijke en zelfs wereldvraagstukken, dan is het de topsector water. De komende jaren zijn er duizenden jonge professionals nodig om de branche te versterken. Maar: jongeren vinden water nog steeds niet sexy, ook al heeft de sector 'een ontzettend sterk verhaal te vertellen'. Wat te doen? 'Sámen het imago verbeteren.' En wat ook zou helpen: een Freek Vonk voor water.

Tekst Corien Lambregtse
Beeld iStockphoto

T

ARBEID

‘Als er een probleem is met water, is het: *bring in the Dutch*’

Wie de top 50 Favoriete Werkgevers uit het jaarlijkse *Intermediair Imago Onderzoek* als maatgevend beschouwt, ziet de score van de watersector langzaam maar zeker stijgen. In 2016 stonden waterschappen/ hoogheemraadschappen voor het eerst in de top vijftien. Maar de echte winnaars zijn Shell, Google en Philips, samen vormen ze in 2016 de top drie.

Ingezoomd op de non-profit sector, staan de waterschappen/ hoogheemraadschappen overigens op nummer drie, na de politie en de Belastingdienst. Helemaal niet gek dus. Toch is er nog veel te winnen als het om het imago van de watersector gaat. Er hangt volgens velen iets grijzigs, stoffigs en oubolligs om de sector heen. Twintig procent van de werkenden in de sector is ouder dan 55 jaar en haast negen op de tien werkenden in de sector is een man, blijkt uit de Monitor Topsectoren 2016 van het CBS.

Al gaat het de laatste jaren beter met de belangstelling voor techniek en water, het blijft moeilijk om de watersector bij jongeren en zij-instromers op het netvlies te krijgen. Het OESO-rapport *Water Governance in the Netherlands: Fit for the future?* dat in 2014 verscheen, verwacht voor de komende tien jaar een tekort van maar liefst 20.000 waterprofessionals. Andere onderzoeken spreken over bijna 5.000 vacatures tot 2020.

ACHTERHAALD BEELD

Dat tekort wordt al gevoeld. Volgens Eddy Vlijm, directeur Hellebrekers Technieken, is het lastig om jonge mensen te vinden die zich bezig willen houden met watertechnologie. “Wij zijn als bedrijf gespecialiseerd in de waterbehandeling voor bijvoorbeeld dierentuinen, zwembaden en luxe jachten. We hebben ook de zee voor de musical *Soldaat van Oranje* bedacht. Dat zijn ontzettend leuke projecten, toch is dat niet het beeld dat jongeren hebben bij de watersector. Het imago van de techniek is nog altijd problematisch. Jongeren denken nog steeds aan een overall en werkhandschoenen, aan hard werken en weinig verdienen. ICT is meer sexy. Maar dat beeld van de techniek is volkomen achterhaald. Er gebeuren prachtige dingen in onze branche.”

Karin Sluis, algemeen directeur van ingenieursbureau Witteveen+Bos, heeft op dit moment nog geen problemen met het vinden van personeel. Er zijn elk jaar wel 200 studenten die stagelopen of een afstudeerproject bij Witteveen+Bos doen, en daar blijft er geregeld een van hangen. Maar ook Sluis ziet de uitdaging waar de sector in de toekomst voor staat. “De grote maatschappelijke opgaven en de duurzaamheids- en ontwikkelingsdoelen die door de Verenigde Naties zijn vastgesteld, hebben haast allemaal met water te maken. Waterveiligheid, voldoende water, gezond water, daar begint alles mee. Adviseurs en ingenieurs hebben een ontzettend belangrijke rol om die uitdagingen op te lossen. Op de een of andere manier moeten we dat veel duidelijker maken, want jongeren willen juist iets doen dat bijdraagt aan duurzaamheid en aan een betere wereld. Nederland staat in de hele wereld bekend om zijn waterkennis. Als er een probleem is met water, is het: *bring in the Dutch*. Maar om de een of andere reden weten onze eigen jongeren dat niet.” >

‘De techniek heeft nog steeds geen goed imago’

‘Er is waarschijnlijk geen student die erover droomt om zijn eerste sollicitatiebrief naar een waterschap te sturen’

Sinds de watersector tot topsector is benoemd, is er volgens Vlijm en Sluis wel iets aan het veranderen. Sluis: “De topsector brengt mensen bij elkaar in de gouden driehoek van kennisinstellingen, overheden en bedrijfsleven. Doordat we gestructureerd bij elkaar komen, ontstaan er ook gestructureerd initiatieven om vorm te geven aan de Human Capital Agenda. Dat helpt enorm. We weten nu van elkaar waar we mee bezig zijn.”

Overall in het land zijn er initiatieven aangezwengeld om jongeren vanaf de basisschool tot en met het hoger en wetenschappelijk onderwijs in contact te brengen met wereld van het water. Die initiatieven zijn soms nog versnipperd, maar er wordt wel steeds meer samengewerkt. En juist die samenwerking is volgens de betrokkenen een belangrijke factor voor succes.

HET BREDE VERHAAL

Jaap Feil is directeur van het Nationaal Water Traineeship (NWT), een initiatief van de sector waaraan veertig organisaties meedoen om hoogopgeleide jongeren een goede start te geven en de zichtbaarheid op hogescholen en universiteiten te vergroten. “Op onze roadshow gaan we langs alle technische universiteiten en hogescholen, naar carrièredagen en banenmarkten om te laten zien wat er allemaal in de watersector te doen is. We vertellen het brede verhaal, met alle keuzemogelijkheden in zowel watertechnologie als de waterdelta. Er is waarschijnlijk geen student die erover droomt om zijn eerste sollicitatiebrief naar een waterschap te sturen, maar als wij laten zien dat water een belangrijk onderdeel is van de klimaatverandering en dat de hele wereld wacht op oplossingen voor watervraagstukken, dan staan ze ineens in de rij.”

Het NWT biedt studenten een traineeship aan. De trainees maken in twee jaar kennis met de brede watersector. Ze worden bij een organisatie geplaatst en werken daar vier dagen per week. Eén dag per week komen ze allemaal bij elkaar, in het midden van het land. Dan volgen ze een persoonlijk ontwikkelingsprogramma of doen mee aan een project voor een andere organisatie dan waar ze zelf werken. Het programma is in 2010 begonnen, er zijn inmiddels tachtig trainees afgezwaaid, die ook een baan in de watersector hebben gekregen. En nu zit de vaart erin: dit cursusjaar zijn er 36 nieuwe trainees begonnen. Maar meer dan vijftig tegelijk moeten het er volgens Feil niet worden. “Want het is belangrijk dat mensen elkaar blijven kennen en van elkaar leren. Bovendien moet zo’n traineeship iets exclusiefs blijven.”

SAAI OF ZELFS VIES

Op de Watercampus in Leeuwarden wordt er ook hard aan getrokken om het imago van de watersector te verbeteren. Jos van Dalftsen is manager van het Talent Program van Wetsus, Europees topinstituut voor watertechnologie. “Ons talentprogramma richtte zich vooral op de noordelijke regio: Friesland, Groningen en Drenthe. Inmiddels worden onderdelen van het programma gekopieerd door andere regio’s en zelfs door andere landen. We beginnen op basisscholen en middelbare scholen. Als we ervoor zorgen dat kinderen en jongeren ontdekken hoe leuk de sector is en welke interessante dingen er gebeuren, dan vergroot dat de kans dat ze later voor een waterstudie kiezen. Op dat punt valt er nog wel wat te winnen, want veel kinderen vinden water saai of zelfs vies. Dan denken ze aan stinkende afvalwaterzuiveringen.”

Het probleem is volgens hem dat veel leerkrachten op basisscholen weinig affiniteit hebben met techniek. “Daarom hebben wij een aantal parttime docenten in dienst die gastlessen op scholen geven en laten zien hoe leuk techniek is en wat er bij watertechnologie komt kijken. We bieden ook programma’s voor middelbare scholen aan. Scholieren kunnen bijvoorbeeld een profielwerkstuk over de watersector maken of solliciteren om een jaar lang een middag in de week een project bij ons uit te voeren en zo een aantal vakken te doen. Het is fantastisch om te zien hoe zo’n Talententeam bezig is. Een groepje van drie studenten heeft dit jaar

een bootje ontwikkeld dat zelfstandig kan rondvaren en monsters nemen om de kwaliteit van het water te meten. Een soort drone dus. Zo'n bootje kun je in de kofferbak meenemen. Dat is veel makkelijker dan zelf het water opgaan met een boot."

INTERESSE GROEIT

Van Dalen ziet dat de interesse voor water groeit. "We zijn in 2008 begonnen en hebben nog nooit zoveel basisscholen en middelbare scholen bereikt als dit jaar: 120 basisscholen en 45 middelbare scholen. Wij bieden jongeren de kans om van een mbo of hbo door te stromen naar een masteropleiding en uiteindelijk zelfs een PhD te behalen. Op die manier hopen wij mensen voor onze regio te kunnen behouden. We moeten er wel constant bovenop zitten en nieuwe dingen blijven doen. Zolang de opleidingen nog niet overstromen met studenten die water en techniek willen studeren, moeten we dit volhouden."

Op dezelfde watercampus werkt ook Ronald Wielinga, directeur Waterkennisbank BV. Hij is onder meer betrokken bij het initiatief 'Ik onderzoek water' dat havo- en vwo-scholieren ondersteunt bij het maken van het profielwerkstuk, en bij het initiatief 'Knappe waterhoofden', een wedstrijd voor het beste waterprofielwerkstuk. Daarnaast heeft hij een MBA ontwikkeld en organiseert hij masterclasses voor jonge professionals in de sector.

"Er gebeurt van alles om jongeren voor techniek en water te interesseren. Dat is heel mooi, maar als we het imago van de sector willen verbeteren, moeten we dat vooral gezamenlijk doen. Zo'n roadshow waarbij allerlei bedrijven en organisaties samenwerken, is een mooi voorbeeld. De watersector heeft een ontzettend sterk verhaal. Elke industrie heeft water nodig. Water is de belangrijkste bron die we hebben, en juist daar zit meer dan de helft van alle vervuiling op de wereld in. Daar liggen gigantische uitdagingen, die de sector maatschappelijk interessant maken. Dat verhaal moeten we veel beter vertellen."

KLEINE STAPPEN

Maar het gaat stap voor stap en het is vooral ook een zaak van volhouden. "Het is onmogelijk om het imago van de ene dag op de andere te verbeteren", denkt Sluis (Witteveen+Bos). "We moeten continu kleine stappen zetten en daar moet iedereen zijn bijdrage aan leveren."

Vlijm (Hellebrekers Technieken) sluit daarbij aan. "We moeten er samen voor zorgen dat er voldoende mensen in de techniek worden opgeleid. Bij branchevereniging ENVAQUA, waarvan ik bestuurslid ben, hebben we ook net afspraken gemaakt over de Human Capital Agenda. We moeten er zelf aan werken dat het imago van de sector wordt verbeterd. Dat betekent bijvoorbeeld: actief contact leggen met opleidingen, stageplaatsen aanbieden en zorgen dat studenten tijdens zo'n stage echt leuke dingen doen. Dan winnen we ze voor de watersector."

Misschien zou het helpen als de sector meer bekende boegbeelden krijgt. Mensen die niet alleen binnen de sector bekend zijn, maar ook daarbuiten. Vlijm: 'Zo'n Freek Vonk bijvoorbeeld, die zou een heel nieuw publiek kunnen aanspreken. Maar een waterprinses zou ook helpen."

De Monitor Topsectoren 2016 van het CBS geeft inmiddels een beetje hoop. Het aantal studenten dat zich bij een mbo, hbo of universiteit heeft ingeschreven voor een waterstudie is de laatste jaren aanmerkelijk gestegen. In 2009 telde het CBS 7580 hoofdschrijvingen voor waterstudies, in 2015 waren het er al 11.149. |

Henk Ovink

Foto Kees Hummel

WEDERHOOR

'Water zou onderdeel van elk schoolprogramma moeten zijn'

Henk Ovink is Nederlands eerste

Watergezant. Hij is in 2015 benoemd.

Het is zijn taak om de internationale waterambitie van Nederland te

versterken en de Nederlandse kennis

en kunde van water internationaal te

vermarkten. Hij is dus constant bezig

met het imago van de watersector.

"Nederland is gemaakt van water.

Wij leven hier onder de waterspiegel,

toch zijn veel mensen zich er weinig

van bewust hoe belangrijk waterveiligheid

en waterkwaliteit voor ons zijn.

Dat is vreemd. In het buitenland vindt

iedereen ons fantastisch vanwege

onze kennis van water, we zouden zelf

ook wel wat trotser mogen zijn. Juist

die trots zou ons kritisch maken en

stimuleren om te blijven innoveren en

slimme dingen te bedenken.

Water is zo belangrijk. We moeten

ermee de boer op. Het zou onder-

deel van elk schoolprogramma

moeten zijn. Het zou bovendien

de maatschappelijke en politieke

agenda moeten staan. Willen we de

duurzaamheids- en ontwikkelings-

doelen van de Verenigde Naties en het

Klimaatakkoord van Parijs behalen,

moeten we beginnen bij water. Tachtig

procent van de wereldvraagstukken

is water-gerelateerd. Voor Neder-

land liggen er enorme kansen.

Daar kunnen we jongeren mee

enthousiasmeren."